

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Virpi Lappalainen

LASTENTARHANOPETTAJIEN KOKEMUKSIA JA
TUEN TARPEITA PERHEIDEN KOHTAAMISEEN
PÄIVÄHOIDOSSA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2016

 <div data-bbox="376 241 916 443"> <h1>Karelia</h1> <p>AMMATTIKORKEAKOULU</p> </div>	<p>OPINNÄYTETYÖ Toukokuu 2016 Sosiaalialan koulutusohjelma</p> <p>Tikkarinne 9 80220 JOENSUU 013 260 600</p>
<p>Tekijä</p> <p>Virpi Lappalainen</p>	
<p>Nimeke</p> <p>Lastentarhanopettajien kokemuksia ja tuen tarpeita perheiden kohtaamiseen päivähoitossa</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena ja tutkimuskysymyksenä oli selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia, näkemyksiä ja tuen tarpeita perheiden kohtaamisessa. Tutkimusmenetelmä oli laadullinen ja aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomake lähetettiin 24:lle lastentarhanopettajalle ja lomakkeita palautui 9 kpl. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisesti.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan lastentarhanopettajilla on hyvät taidot perheiden kohtaamiseen. Koulutusta, yhteisiä keskusteluja työyhteisössä, esimiehen apua ja tukea sekä työn ohjausta toivottiin enemmän. Erilaiset ja moniongelmaiset perheet ja vanhempien kohtaamisen haasteellisuus, nousivat päiväkodin arjessa näkyvinä asioina esille. Haasteellisena koettiin myös keskusteluajan vähäisyys vanhempien kanssa. Työkokemuksen kuvattiin tuovan lisää varmuutta perheiden kohtaamiseen ja vaikeiden asioiden esille ottamiseen.</p> <p>Opinnäytetyö antaa esimiehille lisää tietoa lastentarhanopettajien osaamisesta ja tuen tarpeista perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli myös lisätä lastentarhanopettajien tietoisuutta omista kehittymisen ja tuen tarpeistaan perheiden kanssa tehtävään työhön.</p>	
<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	<p>Sivuja 44</p> <p>Liitteet 2</p>
<p>Asiasanat</p> <p>varhaiskasvatus, perhe, ammatillinen vuorovaikutus, kasvatuskumppanuus</p>	

 <div> Karelia UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES </div>		THESIS May 2016 Degree Programme in Social Services Tikkarinne 9 80220 JOENSUU FINLAND 013 260 600
Author Virpi Lappalainen		
Title Kindergarten Teachers' Experiences and Need for Support when Encountering Families in Day Care		
Abstract <p>The purpose of this thesis and the research question was to investigate what kind of experiences, views and need for support kindergarten teachers have about encountering families. The thesis was made using qualitative methods. The data was gathered by using a questionnaire and sent to 24 kindergarten teachers and forms are returned 9. The data was thematically analyzed.</p> <p>According to the study, kindergarten teachers have good skills for encountering families. More training, discussions, supervision and managerial help and support were hope for. Families with many problems, different families and the challenges parents encounter were frequent topics in the daily life in day care. The lack of discussion time with parents was also felt to be challenging. These results suggest that work experience brings more know-how to encountering families and difficult things.</p> <p>This thesis gives managers more information about kindergarten teachers know-how and needs for support in co-operation with families. The purpose of this thesis was to increase kindergarten teachers' knowledge of their needs for development and support concerning co-operation with families.</p>		
Language Finnish		Pages 44 Appendices 2
Keywords early childhood education, family, professional interaction, educational partnership		

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto.....	5
2	Varhaiskasvatus ja päivähoito	6
2.1	Perhe päivähoidon asiakkaana	7
2.2	Vanhemmuus ja vanhemmuuden haasteet.....	8
3	Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö	10
3.1	Perheiden kohtaaminen ja tuen tarpeet	10
3.2	Vuorovaikutus vanhempien kanssa	11
3.3	Lastentarhanopettajan ammatillisuus perheiden kohtaamisessa	13
3.4	Kasvatuskumppanuus.....	16
4	Aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytetöitä.....	19
5	Tutkimuksen toteutus	21
5.1	Tutkimusideasta opinnäytetyöhön.....	21
5.2	Tavoite ja tutkimuskysymykset.....	22
5.3	Laadullinen tutkimus	23
5.4	Aineiston keruutapana strukturoitu kyselylomake	25
5.5	Tulosten käsittely ja sisällönanalyysi.....	26
6	Tutkimustulokset	28
6.1	Lastentarhanopettajien näkemyksiä omista valmiuksistaan kohdata perheitä	28
6.2	Lastentarhanopettajien kokemuksia hankalista kohtaamistilanteista perheiden kanssa.....	29
6.3	Perheiden kohtaamisen haasteiden näkyminen päiväkodin arjessa	30
6.4	Esimiehen apu ja tuki lastentarhanopettajille	30
6.5	Perheiden kohtaamistaitojen kehittäminen	31
7	Tulosten tarkastelua	32
7.1	Lastentarhanopettajien valmiudet perheiden kohtaamiseen	32
7.2	Perheiden haasteiden näkyminen arjessa	34
7.3	Lastentarhanopettajien tuen tarve.....	35
8	Pohdinta	36
8.1	Johtopäätökset.....	36
8.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	38
8.3	Oma ammatillinen kasvu.....	39
8.4	Jatkotutkimusideat	39
	Lähteet.....	40
	Liitteet	
Liite 1	Tutkimuslupa	
Liite 2	Kyselylomake	

1 Johdanto

Päivähoitotyö, työskentely varhaiskasvatuksessa, on muuttunut yhä haasteellisemmaksi. Työntekijät joutuvat kohtaamaan työssään vaikeita perhetilanteita, jotka kuormittavat paljon aikaa vievinä prosesseina (Tiensuu 2015.) Lapsiryhmien kokoa kasvatetaan entisestään, mikä voi johtaa siihen että päivähoidon henkilöstö yhä enemmän uupuu työssään. Yhteiskunta tuo säästötoimenpiteiden yhä enemmän haasteita perheiden taloudelliseen selviämiseen, mikä voi näkyä perheiden pahoinvoinnin lisääntymisenä ja sitä kautta myös haasteina päivähoidossa. Henkilökunta pyrkii tekemään hyvää yhteistyötä lasten vanhempien kanssa, perheiden kanssa. Työntekijöiden osaaminen ja jaksaminen, päivähoidon nykypäivän perheiden kanssa tehtävässä työssä, on mielenkiintoinen tutkimuskohde.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita uudistetaan parhaillaan. Uudistamisen tavoitteena on kirkastaa varhaiskasvatuksen merkitystä osana lapsen elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua. Tavoitteena on myös varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhtenä näkökulmana tulee olemaan yhteistyö vanhempien ja muiden huoltajien kanssa. Tavoitteena on, että lokakuun 2016 lopussa ovat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet valmiina. (Opetushallitus 2015.)

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää Liperin kunnan päivähoidossa työskentelevien lastentarhanopettajien kokemuksia ja näkemyksiä sekä tuen tarpeita perheiden kohtaamiseen päivähoidon arjessa. Päivähoidon, varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajat valikoituivat tutkimuskohteeksi, koska tulevana sosionomina voin jatkossa työskennellä lastentarhanopettajan työtehtävissä. Pätevyysvaatimusten mukaisesti sosionomi voi joissakin kunnissa työskennellä myös varhaiskasvatuksen esimiestehtävissä.

Tutkimustyöni tarkoituksena oli saada lisää ”työkaluja” varhaiskasvatuksen esimiehille sekä lisätä esimiesten tietoisuutta henkilöstön tuen tarpeesta. Tarkoituksena oli myös saada lastentarhanopettajille itselleen lisää näkemystä heidän omista kehittymisen ja tuen tarpeistaan perheiden kanssa työskennellessään.

Tarkastelun kohteena olivat lastentarhanopettajien ammatillisuus, yhteistyö vanhempien kanssa ja esimiesten tuki lastentarhanopettajille. Tutkimuskysymyksenä oli selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia, näkemyksiä ja tuen tarpeita perheiden kohtaamisessa.

Opinnäytetyöni tutkimusosuuden tein laadullisena tutkimuksena. Tutkimus toteutettiin sähköisenä lomakekyselynä Liperin kunnan varhaiskasvatuksessa, helmi-maaliskuun 2016 aikana. Kyselylomakkeen kysymyksillä pyrin saamaan tietoa lastentarhanopettajien valmiuksista perheiden kohtaamiseen, miten perheiden haasteet näkyvät päivähoidon arjessa, millaisia kohtaamistilanteita perheiden kanssa on ollut, millaista apua ja tukea ovat esimieheltään saaneet, sekä kehittämisajatuksia perheiden kohtaamiseen päivähoidossa. Tavoitteena oli saada lastentarhanopettajat omin sanoin kertomaan omista kokemuksistaan ja näkemyksistään.

Opinnäytetyöni raportti koostuu teoreettisesta viitekehyksestä, tutkimusprosessin kuvauksesta, tutkimustulosten esittelystä ja tulosten tarkastelusta johtopäätöksineen sekä pohdinnasta. Pohdinnassa käyn lävitse johtopäätöksissä tutkimuksen tarkoitusta ja toteutusta, tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta, omaa ammatillista kasvuani sekä jatkotutkimusideoitani.

2 Varhaiskasvatus ja päivähoito

Päivähoidon ydintehtäväksi voidaan kuvata lapselle annettava hoito, kasvatus ja opetus. Perustehtäviin voidaan lisäksi lukea mukaan myös yhteistyö vanhempien kanssa, lastensuojelun tukitoimena toimiminen ja verkostotyö erilaisten ammatillisten tahojen kanssa (neuvola, puhe- ja toimintaterapia, sairaala, lastensuojelu ja koulu). (Koivunen 2009, 11.) Lasten vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteä yhteistyö, kasvatuskumppanuus, mahdollistaa mielekkään kokonaisuuden yhteiseen kasvatustehtävään. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteiskunnan järjestämää, valvomaa ja tukevaa vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa. Keskeinen merkitys on lapsen omaeh-

toisella leikillä. Keskeisenä voimavarana varhaiskasvatuksessa on vahvan ammatillisen osaamisen ja tietoisuuden omaava ammattitaitoinen henkilöstö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005,11.)

Varhaiskasvatuspalveluilla viitataan päiväkot-, perhepäivähoito-, vuorohoito- ja muiden varhaiskasvatuspalvelujen järjestämiseen, saatavuuteen, saavutettavuuteen, kustannuksiin ja laatuun liittyviin tekijöihin (Kekkonen 2014, 259). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) ja Varhaiskasvatuksen linjaukset (2003), ohjaavat varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista. Vuoden 2013 alusta lasten päivähoitopalvelut siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen. (Kekkonen 2014, 259.)

Varhaiskasvatuslaki (580/2016, 1 §) määrittelee lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen seuraavasti: Tässä laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Tätä lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.

2.1 Perhe päivähoidon asiakkaana

Perhe on yhteiskunnan keskeisin ja tärkein instituutio. Sille on vaikea sanoa yhtä ainoaa määritelmää. Lapsuus on aina sidoksissa perheeseen. Perinteisesti perhe nähdään ydinperheenä, ryhmänä, joka muodostuu biologisista vanhemmista ja heidän lapsistaan. Perhettä ja vanhemmuutta koskevaan keskusteluun vaikuttavat yhteiskunnan modernisoituminen, perheiden monimuotoistuminen sekä uudenlainen tapa suhtautua ihmiseen. Perhettä on vaikea yksiselitteisesti määritellä. Perheitä syntyy, kehittyy, muotoutuu, kuolee ja rakentuu uudelleen. Lapsi syntyy yleensä osaksi perhettä ja omaksuu tapoja, joilla oppii ymmärtämään elämää. Ydinperheen rinnalle nykyään hyväksytään monenlaisia, erilaisia perheitä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 12–14.)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, 4 §:n 2. mom.) määrittelee yksiselitteisesti sekä vanhempien että lapsen aseman päivähoidon yhteistyössä. Sen mukaan asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksi-

lölliset tarpeet, sekä hänen äidinkiелensä ja kulttuuritaustansa on otettava huomioon toimintaa toteutettaessa.

Päivähoidolla on voimakkaasti yhteiskunnallinen tehtävä varmistaa vanhempien työssäkäynti. Työnohjauksella, koulutuksella, konsultaatioilla ja yhteisillä työpaikkakeskusteluilla, työntekijät oppivat näkemään työnsä merkityksellisyyden ja arvioimaan sen vaikutuksia ja seurauksia. Työssä jaksamiseen ja kehittymiseen auttaa aktiivinen oman työn mielekkyyden löytäminen ja omiin työtapoihin vaikuttaminen. (Keskinen 2000, 170.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset (2005) ja valtakunnalliset esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) linjaavat perhelähtöisyyden ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön varhaiskasvatuksen ytimeksi. Varhaiskasvatuslain (2015) mukaan päivähoidon tehtävänä on tukea kotikasvatusta. (Hujala 2004, 83.)

2.2 Vanhemmuus ja vanhemmuuden haasteet

Vanhemmuutta on olla läsnä lapsen arjessa, äitinä ja isänä. Vanhemmuus on tehtävä, joka kestää läpi koko elämän. Vanhemmuus syntyy vuorovaikutuksessa oman lapsen kanssa. Perheitä ja vanhemmuutta tuetaan perheen tarpeiden kautta. Neuvolat, päivähoito ja koulut, pyrkivät auttamaan vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Lapsen kehityksessä keskeisessä roolissa on vanhemmuus ja elämän perustana on perhe ja vanhemmat tai yksi vanhempi. Vanhempana olemista ohjaavat pitkälti kunkin omat arvot, asenteet ja käyttäytymismallit. Useimmiten käyttäytymismallit on omaksuttu omilta vanhemmilta. Lapsi tarvitsee rajoja, rakkautta, huolenpitoa sekä elämisen- ja ihmissuhdetaitoja. (Järvinen ym. 2009, 15–16.)

Vanhemmuus puhuttaa ja vanhemmat kokevat usein neuvottomuutta lapsia kasvattaessaan. Yhteiskunnan kiireinen ja hankala taloudellinen tilanne on paljolti vaikuttanut siihen, että lasten ja vanhempien yhteinen aika on vähentynyt. Vanhemmat koettavat siten tehdä lastensa kanssa heidän yhteisistä harvoista hetkistään mahdollisimman mukavia. Tuen tarpeen myöntäminen ja tuen vas-

taanottaminen ei ole vanhemmille helppoa. Kulttuurissamme vanhemmuus nähdään perheen yksityisenä asiana. Yhteiskunta pyrkii auttamaan perheitä heidän elämäntilanteensa mukaisesti. Vanhemmat käyttävät lapsiaan neuvolas-
sa, ja päivähoitokin tulee ennen perusopetusta suurimmalle osalle lapsista tu-
tuksi. Päiväkodissa koulutetut työntekijät tarjoavat apua ja tukea vanhemmille.
Vanhemmuutta neuvoloissa, päivähoidossa ja kouluissa tuetaan perheiden
vahvuuksien kautta; mitkä asiat perheessä sujuvat ja mihin asioihin vanhemmat
tarvitsevat enemmän tukea. (Järvinen ym. 2009, 15–16.)

Kun lapsi kasvaa ja elämäntilanteet muuttuvat, vanhemman tehtävät muovautu-
vat siinä mukana. Ammattikasvattaja voi tukea ja auttaa vanhempia heidän tar-
vitsemallaan tavalla, kun saa tietoa perheen elämäntilanteista ja kehitysvaiheis-
ta. Vanhempien tapoihin ratkoa eri vaiheisiin kuuluvia haasteita, vaikuttavat
perheiden arvot, asenteet ja toimintatavat. Etenkin pienten lasten perheiden
vanhemmuuden tukemiseen etsitään aktiivisesti uusia menetelmiä. Päiväkotien
omahoitajatoiminnasta on esimerkiksi ympäri Suomea saatu hyviä kokemuksia.
Perheille järjestetään paljon erilaista toimintaa seurakuntien, järjestöjen, seuro-
jen ja erilaisten hankkeiden kautta. Näin perheillä on mahdollisuus saada yh-
teiskunnan tuen lisäksi lisää voimavaroja omien sosiaalisten verkostojensa tuel-
la. Päivähoidossa on kokeiltu mm. Helsingissä perhetyöntekijän sijoittamista
mukaan päiväkotityöhön. Siitä on saatu paljon hyvää palautetta vanhemmilta.
(Järvinen ym. 2009, 15–16.)

3 Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö

3.1 Perheiden kohtaaminen ja tuen tarpeet

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea vanhempia heidän vaativassa työssään lastensa kasvattajina. Yhteiskunnalliset muutokset ovat vaikuttaneet 2000-luvulla voimakkaasti varhaiskasvatuksen arkeen. Uudet perhemuodot ovat yleistymässä ydinperheen rinnalle. Sosiaaliset verkostot ovat perheillä ohentuneet ja monen lapsiperheen arkeen myös kansainvälistymisen vaikutukset heijastuvat. Kasvuympäristön muutokset vaikuttavat lasten hyvinvointiin. Päiväkoitiin tulee lapsia monista eri elämäntilanteista ja erilaisista perheistä. Osalla asiat ovat kunnossa, mutta monissa on sairautta, taloudellisia huolia tai muunlaisia ajattelemisen aiheita. (Cacciatore, Riihonen & Tuukkanen 2013, 21.)

Perhe tarvitsee tukea silloin, kun lapsessa tai ympäristössä on lapsen tervettä kehitystä uhkaavia tekijöitä. Perhe voi tarvita tukea, kun perhettä kohtaa muun muassa vanhemman uupumus, epävarmuus tai tietämättömyys vanhempana, vanhemman mielenterveysongelma tai somaattinen sairastuminen ja arjen hallinnan ongelmat, lasten kasvatukseen ja hoitoon liittyvät pulmat. Tukea perhe voi tarvita myös lapsen käyttäytymiseen, nukkumishäiriöihin, hoidossa esiintyviin ongelmiin ja rajojen asettamiseen. Myös vanhempien parisuhdetta koettelevat pulmat ja yhteisen ajan puute, voivat aiheuttaa tuen tarvetta. Elämäntilanteisiin liittyvät pulmat, kuten puutteelliset sosiaaliset verkostot ja taloudelliset huolet, työttömyys ja eroperheen haasteet tuovat myös tuen tarvetta esille. (Hieta-nen-Peltola 2014.)

Päivähoidon puhe perheistä määrittyy paljolti riski- ja ongelmaperheiden kautta. Puhutaan ”perhetyöstä”, mikä lähtee syrjäytymisen uhkista, eikä perheiden kasvun mahdollisuuksista, kuten positiivisesti voitaisiin ajatella. Perheistä puhutaan enemmänkin ongelmina, kuin mahdollisuuksina lasten elämässä. On huomatta-va myös ns. aktiiviset vanhemmat, joita päivähoito kiinnostaa enemmän kuin päivähoitohenkilöstön mukaan tarvitsisikaan. Nämä perheet vaativat päivähoi-dosta enemmän pedagogista laatua lapsilleen. He toivovat myös, että lapseen panostettaisiin enemmän yhteiskunnallisessa päätöksenteossakin. Päivähoito-

henkilöstö näkee nämä vanhemmat liian sallivina, jopa liikaa lastensa ehdoilla elävinä vanhempina. Näiden perheiden elämäntapa ja arvot eivät useinkaan käy yksiin päivähoiton kasvatuservojen kanssa, ja perheet saatetaan jopa määritellä ongelmaperheiksi. (Hujala 2004, 87.)

Helsingissä, Kontulan varhaisen tuen hankkeessa (2005) on tutkittu perhetyötä ja puheeksi ottamista päivähoidossa. Sen loppuraportissa käy ilmi, että saatujen tulosten perusteella tärkeä työmuoto vanhempien kohtaamiseen on henkilökunnan konsultatiivinen tuki. Kun tuki on yhdistetty arjen työskentelyyn, työssä oppimista tapahtuu parhaiten. Vanhemmat ovat antaneet palautetta, että heitä palvelee parhaiten päiväkodissa työskentelevä perhetyöntekijä ja vanhemmuuden tuen ryhmätoiminnot. Loppuraportissa todettiin lisäksi, että haasteena on saada päiväkotiin luotua ”henkinen tila” vanhemmuuden tuelle, joka näkyy työntekijöiden työotteena vanhempien kohtaamisessa. (Monto & Simojoki-Tavi 2005, 31.)

3.2 Vuorovaikutus vanhempien kanssa

Kasvatus on vuorovaikutustyötä. Hyvä itsetuntemus ja -arviointi muodostavat perustan vuorovaikutustyölle. (Nummenmaa 2011, 39.) Vuorovaikutus voi olla sanatonta tai sanallista. Vuorovaikutuksen toimivuuteen vaikuttaa vuorovaikutussuhteiden määrä. (Koivunen 2009, 47–51.)

Järvinen ym. (2009) tuo esille hyvän vuorovaikutuksen kodin ja vanhempien kanssa koostuvan monenlaisista asioista (kuvio 1). Vanhempien kiinnostus ja halu yhteistyöhön on merkityksellistä, sekä myös toisin päin, kasvattajan on osoitettava kiinnostusta yhteistyöhön. Kasvattajan on hyvä olla aktiivinen vanhempien suuntaan, osoittaa hyväksyntää, ymmärtää ja kuunnella heitä. Hyvä tunneyhteys, luottamuksellisen ilmapiirin luominen, avoimuus ja rehellisyys ovat myös asioita, joihin kasvattajan on hyvä kiinnittää huomiota. Näitä em. asioita voi odottaa myös vanhemmalta, jotta vuorovaikutus ja siten yhteistyö kokonaisuutenaan toimisi hyvin.

Kuvio 1. Hyvä vuorovaikutus kodin kanssa. Järvinen Kauppilaa (2005) mukail-len (Järvinen ym. 2009, 163).

Rouvinen (2007) tuo esille, että vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö nostettiin jo 1970-luvun lopulla esiin (Laukkanen, Lihr & Salpakivi 1979). Painotettiin kiin-teää yhteistyötä vanhempien kanssa ja siitä nähtiin olevan hyötyä sekä van-hemmille että lapsille. Yhteistyön hyötynä pidettiin sitä, että vanhemmat saavat päiväkodin pedagogisesti koulutetulta henkilökunnalta tietoa ja ohjausta lasten kasvatukseen ja lapset saavat myös tukea monipuoliselle kehitykselleen. Lisäk-si Rouvinen (2007) mainitsee, että päivähoidon kasvatustavoitekomitean mie-tinnössä (1980) nähtiin kodilla ja päivähoidolla olevan yhteinen vastuu lapsesta, mutta kuitenkin niin, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja kasva-tusvastuu. Vanhemmilla on sekä oikeus vaikuttaa lapsensa päivähoidoon että oikeus tietää, millaista kasvatusta heidän lapsensa saa päivähoidossa. (Rouvi-nen 2007, 30–31).

Ensiarvoisia tavoitteita varhaiskasvatuksessa on vanhempien kannustaminen osallistumaan lastensa kasvatukseen ja kuntoutukseen, sekä perheen tukemi-nen arkielämästä selviytymiseen. Lapsen kehityksen peruspilareita ovat kodin arjen lisäksi päivähoidon moninaiset toiminta- ja vuorovaikutustilanteet. (Ranta-la 2004, 95.)

Kodin ja päivähoidon välisen yhteistyön tulee perustua toimivaan ja toista kunnioittavaan vuorovaikutukseen (Järvinen ym. 2009, 164). Vanhempien tasavertainen ja arvostava kohtaaminen on palkitsevaa silloin, kun syntyy luottamuksellinen suhde vanhempien kanssa. Yhteistyössä vanhempien kanssa pyritään mahdollisimman yhteneväisiin kodin ja päivähoidon kasvatuskäytäntöihin ja kasvatustavoitteisiin. Yhteiset pelisäännöt, kiireettömyys, avoimuus, rehellisyys ja arvostus helpottavat vuorovaikutusta. Kun vuorovaikutussuhteet ovat toimivat ja kunnioittavat, on huolienkin esille ottaminen ymmärrettävällä tavalla helpompaa. (Järvinen ym. 2009, 164.) Hyvä yhteistyö perustuu vanhempien aktiivisyyteen ja osallistumishaluun. Arvostavaan kohtamiseen luontevia mahdollisuuksia ovat vanhempainillat, perhekeskustelut, päivittäiset kohtaamiset arjessa, yhteiset juhlat ja retket ja muut tapahtumat. Työntekijällä on oltava palveluhenkisyyttä eli halua kuunnella, neuvoa, ohjata ja tukea, sekä myös halua tarjota kunnioittavasti yhteistyöapua, tasa-arvoisena kasvatuskumppanina. (Järvinen ym. 2009, 164.)

Kasvattajan ja vanhemman välinen dialogi on verkostotyön ydin päivähoidossa. (Dialogi = keskinäisen ymmärryksen kehittelyä arvostavassa vuorovaikutuksessa). Päivähoidossa yhtenä perustehtävänä on verkostotyö, jota ei voi oikeastaan välttää. Verkostotyö on tärkeää varsinkin pulmatilanteissa lapsen kehitykselle minkä avulla pyritään poistamaan tai ainakin vähentämään ristiriitaista viestintää ja päällekkäistä työtä. Kun verkostotyö toimii hyvin, perheet saavat osaavilta ammattilaisilta apua ja asiantuntevaa palvelua. (Koivunen 2009, 13–15.)

3.3 Lastentarhanopettajan ammatillisuus perheiden kohtaamisessa

Lastentarhanopettajien ammattietiikka -asiakirjassa (2004) kuvataan lastentarhanopettajien eettisiä periaatteita ja käytäntöjä. Siinä todetaan, että lastentarhanopettaja on varhaiskasvatuksen ammattilainen, lapsuuden, lapsen kasvu-prosessin ja varhaispedagogiikan asiantuntija. Asiakirjassa on jaoteltu eettiset periaatteet ja käytännöt viiteen kokonaisuuteen: Lastentarhanopettajan suhde lapsiin, lastentarhanopettaja vanhempien kasvatustyön tukijana, lastentarhan-

opettajan vastuu omasta itsestään ja ammatillisesta kasvustaan sekä lastentarhanopettaja työyhteisönsä pedagogisena asiantuntijana ja yhteiskunnassa varhaiskasvatuksen asiantuntijana. (Rouvinen 2007, 38.)

Huolen esille otto -tilanteessa vanhempien reaktiot saattavat kasvattajasta tuntua loukkaavilta. Silloin ammatillinen työote auttaa kuuntelemaan vanhempia provosoitumatta. Ammatillisen ja henkilökohtaisen erottaminen toisistaan on tärkeää, ja sitä on hyvä opetella. Rakentavaan vuorovaikutukseen pääsemisellä on suuri merkitys ja se onnistuu rauhallisesti vanhempia kuuntelemalla. Kasvattajan näkökulmasta katsottuna, vanhemmat saattavat reagoida kielteisesti, kun kasvattaja kertoo lapseen liittyvästä huolesta; kuvastaen esimerkiksi vihaa, pettymystä, pelkoa, epäoikeudenmukaisuutta. Kasvattaja joutuu työssään kohtaamaan usein edellä mainittuja tilanteita. On hyvä etukäteen tiedostaa millaisia tunteita erilaiset tilanteet voivat herättää. Ammatillisuutta ei ole loukkaantua vanhempien reaktioista. Ammatillinen työote auttaa olemaan rauhallinen provosoitumatta ja loukkaantumatta. Rauhallisuus auttaa myös vanhempia parempaan vuorovaikutukseen kasvattajan kanssa. (Koivunen 2009, 167.)

Erilaisten perhekulttuurien hyväksyminen voi joskus olla vaikeaa. Kulttuuriset käsitykset perheissä voivat vaihdella todella paljon ja jokaisella perheellä on omanlaisensa perhekulttuuri. On otettava huomioon, että kaikki perheet eivät täytä ihanneperhe näkemystä joka kasvattajalla voi olla, mutta perhe kokee elämänsä kuitenkin ihan hyväksi juuri heille. (Koivunen 2009, 169.)

Koulutuksessa luodaan ammattiin kehittymisen perusta. Ammatillisessa kasvussa työntekijää auttaa eteenpäin työelämässä kertyvä kokemus yhdistyneenä tukea antavan työyhteisön kannustukseen. Vastavalmistuneelle päivähoiton ammattilaiselle on erityisen hyvä kasvu- ja oppimisympäristö yhteisöllisyydessään pitkälle edennyt työyhteisö. (Keskinen 2000, 167.)

Työnohjauksen Suomen Työnohjaajat ry määrittelee seuraavasti: Työnohjaus on oman työn tutkimista, arviointia ja kehittämistä, joka tapahtuu koulutetun työnohjaajan avulla. Se on työhön, työyhteisöön ja omaan työrooliin liittyvien kysymysten, kokemusten ja tunteiden yhdessä tulkitsemista ja jäsentämistä

(Ruutu & Salmimies 2015, 16). Työnohjaus on syntynyt ammatillisen kehityksen tueksi asiakastyötä tekeville. Tavoitteena työnohjauksessa on ammatillisen kasvun kehittyminen omaa toimintaa reflektoiden ja sen vaikutuksia arvioiden. Työn tavoitteita selkiytetään ja keinoja päästä niihin. Työnohjaus antaa valmiuksia muutostilanteiden kohtaamiseen ja tukee ammatillisuutta. (Ruutu & Salmimies 2015, 15–16.)

Työssä jaksamiseen vaikuttavat useat tekijät. Päivähoitotyössä voidaan tunnistaa useita väsyttäviä tekijöitä. Psyykkiset tekijät aiheuttavat eniten kuormittavuutta. Kun kasvattajan näkökulmasta lapsi tai perhe voi pahoin, kasvattaja huolestuu ja pyrkii auttamaan lasta yksilöllisellä tuella sekä koko perhettä vanhempien kanssa keskustelemalla. Kasvattaja voi turhautua, jos vanhemmat eivät näe huolen aiheita samanlaisena. Kasvattajan on hyvä tiedostaa mihin hän voi vaikuttaa ja mihin ei, sekä mitä hän voi muuttaa ja mitä ei. Kasvattaja kokee myötätuntoa ja voi ahdistua ja turhautua, jos ei pysty parantamaan lapsen tilannetta tai muuttamaan perheen sisäisiä asioita. Puhutaan myötätuntuupumuksesta ja työnohjaus voi olla yhtenä tukimuotona siihen. (Koivunen 2009, 131–133.)

Kasvattajan persoona on tärkeä ammatillisen pätevyyden lisäksi lasten ja perheiden kanssa työskennellessä. Kasvattajan on tärkeää tiedostaa oman persoonansa merkitys työssään, tuntee itsensä, oma persoonansa, omat vahvuutensa ja varjonsa. Kasvattajan on kyettävä erottamaan työhön liittyvät haasteet osana ammattia ja työntekoa, eikä suhtautua niihin henkilökohtaisella tasolla. Loukkaantuminen on tunne, joka on henkilökohtainen. Kasvattaja voi loukkaantua vanhemman antamasta palautteesta tai lapsen sanomisista. Kasvattaja tarvitsee hyvää fyysistä ja psyykkistä sietokykyä, joustavuutta, tilannetajua. Lisäksi kasvattajalta vaaditaan sensitiivisyyttä ja herkkyyttä havaita lasten tarpeita. (Koivunen 2009, 129–130.)

Lastentarhanopettajan velvollisuus on noudattaa eettisiä periaatteita lasten ja vanhempien kanssa toimiessaan. Lastentarhanopettajan ammattieettinen ohjeisto (1982) laadittiin opastamaan ja tukemaan lastentarhanopettajia heidän eettisessä kasvat- ja opetustyössään. Sen mukaan lastentarhanopettajalla on

vastuu siitä, että lapselle suodaan hyvät fyysiset ja henkiset edellytykset kehittyä tasapainoiseksi yksilöksi ja tulee suhtautua lapsiin tasapuolisesti ja tasa-arvoisesti. Toiseksi lastentarhanopettajan tulee kunnioittaa vanhempien oikeuksia ja velvollisuuksia lastensa huoltajina. Lastentarhanopettajan tulee pyrkiä tukemaan vanhempia lastensa ensisijaisina kasvattajina ja toimimaan rinnakkain lapsen kasvattajina. (Rouvinen 2007, 31.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 13) korostetaan, että kasvatajan on tiedostettava omat arvonsa ja eettiset periaatteet joiden mukaan hän toimii. Eteen tulevissa käytännön eettisten ongelmien ratkaisuihin haasteena on pohtia miten arvot ja eettiset periaatteet toimivat ohjenuorana. (Rouvinen 2007, 38.)

Ammatillista suhdetta kuvataan varhaiskasvatuksen kontekstissa usein kumppanuussuhteena. Kumppanuussuhteina voidaan pitää kasvatuskumppanuutta, työkuumppanuutta tai oppimiskumppanuutta, suhteen osapuolista riippuen. Ammatillisessa keskustelussa eri osapuolet voivat tuoda esiin omia näkemyksiään ja käsityksiään avoimessa ja luottamuksellisessa vuorovaikutuksessa. Ammatillisissa suhteissa työntekijä on elävä, kokeva ja ajatteleva inhimillinen olento. Hyvä ammatillinen suhde sisältää avoimuutta, tasavertaisuutta, luottamusta ja toisen arvostamista sekä hyväksymistä ja kunnioittamista. (Nummenmaa 2011, 29.)

3.4 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista. Lapsi on keskeinen, mutta myös perhe, vanhemmat toiveineen ja odotuksineen pyritään ottamaan huomioon. Päivähoidon varhaiskasvattajien ja vanhempien tiedot ja kokemukset lapsesta tuodaan yhteen. (Laru, Riihonen & Tuukkanen 2013, 47.) Päivähoitohenkilöstön ja vanhempien välillä vallitsee kasvatuksellinen kumppanuus. Koivula (2004, 80–82) mainitsee, että olennainen osa varhaiskasvatusta ovat vuorovaikutus ja yhteistyö vanhempien kanssa. Vuorovaikutuksen toimivuus korostuu kun joudutaan tuomaan hankalat asiat esille, huolen puheeksi ottamisessa. Varhaiskas-

vatuslakikin edellyttää päivähoidon henkilöstön tukemaan kotikasvatusta ja toteuttamaan kasvatustyötä yhdessä kotien kanssa.

Varhaiskasvatuslaissa (580/2015, 2 a §) tuodaan esille: Tässä laissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen kontekstissa ammatillisesta suhteesta käytetään usein käsitettä kumppanuussuhde. Puhutaan kumppanuussuhteen osapuolista riippuen onko kyseessä kasvatuskumppanuus, työkumppanuus tai oppimiskumppanuus. Keskiössä on avoin vuorovaikutus ja luottamuksellisuus. Varhaiskasvatuksen ammattilainen toimii työhönsä liittyvien tehtävien, valtuuksien ja velvollisuuksien viitekehyksessä. Hän ei voi siis valita kenen kanssa työskentelee tai vetäytyä sen taakse että ”kemat eivät kohtaa”. Työntekijän ammatillisuuteen kuuluu kyetä rakentaa toimiva vuorovaikutussuhde erilaisten osapuolten kanssa. Ammattiroolinsa puolesta lastentarhanopettajien odotetaan olevan kasvatuksen asiantuntijoita. (Nummenmaa 2011, 29–30.)

Sitä, kuinka hyvin päivähoidon henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö ja kasvatuskumppanuus toimivat, voidaan pitää yhtenä varhaiskasvatuksen laadun mittarina. Kasvatuskumppanuus voidaan määrittää yhteistoiminnaksi, jossa perheiden ja ammattilaisten keskinäistä sitoutumista, kuuntelua, kunnioitusta ja luottamusta dialogisella vuorovaikutuksella vahvistetaan perheiden tuen ja avun saamista sekä osallisuutta. Kasvatuskumppanuus luo edellytykset ammattihenkilöstön ja vanhempien väliselle dialogille lapsesta ja lapsen kokemuksista kehitysympäristöissä kotona ja varhaiskasvatuksessa. (Kekkonen 2014, 267.)

On tärkeää, että päivähoidossa perheen kasvatustapaa ja mielipiteitä omasta lapsestaan kunnioitetaan. Kun lapsella ilmenee vaikeuksia, silloin yhteistyön ja luottamuksen tärkeys korostuu. Perheen on pysyttävä osallisena ja vastuullisena lapsensa kasvatukseen liittyvissä asioissa. Käytännössä em. seikat eivät aina toteudu, ammattikasvattajat kokevat usein vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön haasteelliseksi ja aiheuttavan hankalia tunteita. (Laru ym. 2013, 47.)

Päivähoidossa käytävissä varhaiskasvatuskeskusteluissa keskeisenä tehtävänä on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen kuuntelemalla lapsia ja vanhempia. Keskusteluissa voidaan sopia yhteisistä käytännöistä ja tavoitteista lapsen päivähoidossa. (Karila 2011, 61–63.)

Varhaiskasvatuslaki (580/2015, 7 a §:n 1-2 mom.) määrittelee varhaiskasvatussuunnitelmasta seuraavasti: Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Päiväkodeissa sen laatimisesta vastaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Laissa myös tuodaan esille, että henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittava lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle. Siihen on kirjattava tavoitteet ja toimenpiteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi sekä lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Kasvatuskeskustelut vanhempien kanssa kuuluvat tänä päivänä päiväkotien työtapoihin. Virpi Lyyra (2004) tuo esille huomanneensa vanhempien kanssa työskennellessään, että vanhemmat tulevat mielellään näihin keskusteluihin. Hän on huomannut myös, että vanhempien tiedonjano oman lapsensa päiväkotitoiminnan suhteen on pohjaton. Iso askel kohti vanhempien lisääntyvää osallisuutta varhaiskasvatuksessa otettiin kun valtioneuvosto vahvisti varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ensimmäisen kerran vuonna 2002. Linjauksissa painotettiin vanhempien ja ammattihenkilöstön kumppanuutta kasvatuksessa. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, jotka Stakes julkaisi ensimmäisen kerran vuonna 2003, nostettiin esiin vanhempien osallisuus lasten varhaiskasvatuksessa. Kasvatuskumppanuudesta siinä tuodaan esille, että kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät kahden lapselle tärkeän tahon ihmisten, vanhempien ja kasvattajien kokemukset ja tiedot. (Keskinen & Virjonen 2004, 106–107.)

Vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksen suunnitteluun varhaiskasvatuslaki (580/2015, 7 b §:n 2-3 mom.) tuo esille seuraavaa: Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

Kasvatuskeskustelut ovat sidoksissa siihen, millaisina niiden merkitys nähdään. Karila (2011) tuo esille, että on tärkeää tiedostaa vanhempien ja ammattilaisten välisten keskustelujen luovan pohjan luottamukselliselle yhteistyölle, jopa kumppanuussuhteelle. On tärkeää kehittää vanhempien kanssa tapahtuvia päivittäisiä keskusteluja kuin myös varhaiskasvatuskeskusteluja. Karila (2011) mainitsee myös, että kun pohditaan miten lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia (vasuja) käytetään arjessa, vasuun palataan useimmiten silloin, kun keskustelun ja suunnitelman kohteena olevan lapsen oletetaan olevan erityisen tuen tarpeessa oleva. Vanhemmille saattaa ajan kuluessa välittyä kokemus; onko heidän käymällään varhaiskasvatuskeskustelulla mitään merkitystä heidän lapsensa kasvatuksessa päiväkodissa. (Karila 2011, 78.)

4 Aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja opinnäytetöitä

Aikaisemmin tehtyjä opinnäytetöitä, joissa käsitellään perheitä päivähoidossa, löysin muutaman. Huotari ja Eskelinen (2010) ovat opinnäytetyössään käsitelleet perheitä osana päiväkotityötä. Siinä tutkittiin sosionomien vahvuuksia tukea perheitä päiväkotityössä. Työssä käsiteltiin sosionomien ammatillista asiantuntijuutta perheiden tukemisessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli sosiaalipedagogiikkaa soveltamalla kuvata sosionomien (AMK) vahvuuksia perheiden kanssa tehtävässä työssä. Tuloksissa ilmeni, että perheiden kohtaaminen ja tukeminen arjessa ovat sosionomien (AMK) vahvuuksia. Myös perheiden osallistamiseen sosionomeilla (AMK) riittää taitoja.

Vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta päiväkodissa ovat Jalo ja Korhonen (2015) tutkineet. Heidän tutkimuksensa tarkoituksena oli selvittää miten voisi päiväkodin ja kodin välistä yhteistyön kehittää niin, että se tukisi mahdollisimman hyvin vanhempia heidän kasvatustehtävässään. He tutkivat myös, millaista tukea vanhemmat kaipaavat päivähoidon henkilökunnalta vanhemmuutensa. Tulosten mukaan vanhemmuutta tukevia tekijöitä päiväkodissa olivat vanhemman ja työntekijän väliset keskustelut. Vanhemmat toivoivat lisää panostusta viestittelyyn, aikaa keskusteluihin ja enemmän tietoa päiväkodin käytännöistä ja henkilökunnan työn sisällöistä. Tutkimuksen tuloksissa nousi myös

esiin toivetta saada herkemmin tietoa ja neuvoja lapsiperheille eteen tulevilla haasteissa.

Vanhemmuuden tukemisesta päivähoidossa on Liukku (2009) tehnyt opinnäytetyön. Opinnäytetyön tavoitteena oli mitä vanhemmuuden tukemisesta päiväkotien hoito- ja kasvatushenkilöstö ajattelee ja miten sitä käytännössä toteutetaan. Opinnäytetyössä selvitetään myös vanhemmuuden tukemiseen liittyviä käytäntöjä ja tulevaisuutta päivähoidossa. Kasvatuskumppanuus nousi tuloksissa tärkeäksi osaksi vanhemmuuden tukemista päivähoidossa. Lapset huomioidaan yksilöinä ja vanhempien toiveita otetaan huomioon. Vanhemmat tarvitsevat tukea vanhemmuuteen, rajojen asettamiseen lapsille sekä erilaisissa ongelmatilanteissa. Päivähoidon työntekijöiltä nousi tarvetta perhetyön lisäämiseen päiväkoteihin sekä erilaisia ryhmiä lapsille ja vanhemmille ja myös koulutusta vanhemmuuden tukemisesta.

Venäläinen (2010) on tutkinut varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointia. Hänen tekemänsä opinnäytetyötutkimuksen mukaan näyttää ilmeiseltä, että nuorilla työuransa alussa olevilla, on vakavaa uupumusta enemmän kuin vanhemmilla työntekijöillä. Nuoret työntekijät ovat tulevaisuuden ”henkilöpääomaa”, joista kannattaa pitää kiinni. Lisäksi uupumuksen ehkäisytyössä kannattaa ennistä enemmän kiinnittää huomiota työyhteisön toimivuuteen, esimiestyöhön ja työn kuormitukseen.

Tanneraho (2014) on tehnyt pro gradu -tutkielman vanhempien osallisuuden elementeistä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esille vanhempien osallisuuden elementtejä varhaiskasvatustajien kokemusten ja näkemysten pohjalta. Tutkimusaineistosta oli noussut kuusi vanhempien osallisuutta edistävää elementtiä: Yhteistyö, vuorovaikutus, kunnioitus, luottamus, suvaitsevaisuus sekä vanhempien auttaminen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Vanhempien osallisuutta estäviä tekijöitä tulosten mukaan olivat: Alueen monimuotoisuus, kielelliset haasteet ja lasten ongelmat. Merkittävimpänä vanhempien osallisuutta edistävänä elementtinä, tulokset osoittivat olevan ennalta sovitut varhaiskasvatuskeskustelut vanhempien ja kasvattajien välillä. Tutkimustulosten perusteella Tannerahon (2014) mielestä voidaan pitää

tärkeänä lisäkoulutusta kasvattajille, sekä antamalla aikaa ammatillisiin keskusteluihin työyhteisöille.

5 Tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimusideasta opinnäytetyöhön

Tutkimusideani lähti liikkeelle kiinnostuksestani työnohjaukseen, työntekijöiden jaksamiseen. Varhaiskasvatuksen koen kiinnostavana ammattialana, joten käännyin varhaiskasvatuksen vastaavien, esimiesten puoleen ja pohdin heidän kanssaan aihepiiriä tarkemmin. Sieltä sitten nousikin idea lähteä tutkimaan lastentarhanopettajien tuen tarvetta perheiden kohtaamiseen päivähoidon arjessa.

Viitekehyksen osia ovat tutkimusongelmia käsittelevät teoriat ja käsitteet. Uusi tieto tuotetaan teorian avulla. Teoreettisen viitekehyksen ohella tutkimuksessa käytetään myös käsitteitä. Teoreettinen viitekehys ja käsitteet on määriteltävä selkeästi. Niillä luodaan säännöt, joiden perusteella lukija tulkitsee tutkimustekstiä. Aineiston tulokset ja tulkinta nostetaan teorian avulla yleiselle tasolle. Lopuksi tehdään päätelmiä. (Vilka 2015, 34–38.). Opinnäytetyöni viitekehys muodostui aihetta sivuten tehdyistä tutkimuksista ja aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta.

Kokonaisuutena tutkimukseni eteni siten, että ensin päädyttiin yhdessä varhaiskasvatuksen vastaavien kanssa laittaa tutkimuksen aiheeksi lastentarhanopettajien tuen tarve perheiden kohtaamiseen ja sovittiin aineiston keräämismenetelmäksi sähköinen kyselylomake. Sen jälkeen hahmottelin tutkimusta mm. teorian tietoon tutustumalla ja laadin tutkimussuunnitelman. Sitten alkoi aineiston kerääminen; kyselyjen lähettäminen lastentarhanopettajille ja vastausten odottaminen. Vastausten saavuttua oli edessä aineiston purkaminen, kyselyjen kokoaminen. Aineiston analyysitavaksi valitsin aineistolähtöisen sisällönanalyysin. Analyysin pohjalta pyrin tulkitsemaan aineistoa, luokittelemaan, vertailemaan. Seuraavana vaiheena oli analysoidun tutkimustiedon kytkeminen teo-

riatietoon ja aikaisempiin tutkimuksiin. Lopuksi oli edessä tekstin hiominen valmiiksi, lopulliseksi tekstiksi.

Etukäteen tarkistin, että tutkimukseen osallistuvilla lastentarhanopettajilla on käytössään omat sähköpostiosoitteet, jotka saan käyttööni varhaiskasvatuksen vastaavan kautta. Varmistin myös, että heillä on mahdollisuus käyttää kyselyyn vastaamiseen työaika. Kyselyn otannaksi (henkilöt, joille kyselyt lähetetään) suunniteltiin alustavasti noin 20 lastentarhanopettajan työtehtävissä toimivaa. Kyselyyn vastaajiksi valikoituivat lastentarhanopettajat perustuen siihen, että tulevana sosionomina voisin jatkossa työskennellä nimenomaan lastentarhanopettajan työtehtävissä, sekä joissakin kunnissa pätevyysvaatimusten mukaisesti myös varhaiskasvatuksen esimiestehtävissä.

Kyselyjä lähetettiin lastentarhanopettajille yhteensä 24 kpl ja niitä palautui 9 kpl. Lastentarhanopettajat vastasivat kyselyyn vähemmän kuin odotin. Kysymyksiin lastentarhanopettajat olivat vastanneet pääsääntöisesti hyvin. Toiset olivat runsassanaisempia kuin toiset. Esimerkkejä perheiden kanssa eteen tulleista hankalista kohtaamistilanteista olisin toivonut enemmän. Kehittämisideoita, joita vastaajat toivat esille, tuli muutamia, ja kaikki ne ovat hyvinkin toteuttamiskelpoisia.

5.2 Tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmia muotoiltaessa tutkimus pilkotaan osiin, joihin voidaan vastata aineistoilla. Ongelmanasettelu avaa näkökulman tutkittavaan ilmiöön, näin ilmiöstä tulee selvitettävä ja vastattava. Tutkimusongelma ohjaa tutkimuksen metodisia valintoja. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 42.) Tutkimukseni tavoitteena ja tutkimustehtävänä oli selvittää, onko lastentarhanopettajilla riittävästi valmiuksia perheiden kohtaamiseen, sekä mitä haasteita ja millaista tuen tarvetta perheiden kohtaamisessa nousee esille? Pyysin tutkittavia myös kertomaan, miten perheiden kohtaamista päivähoidossa voisi kehittää. Tutkimusongelma opinnäytetyössäni liikkui perheiden kohtaamisen haasteissa.

Tutkimustyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen esimiehille lastentarhanopettajien perheiden kohtaamiseen liittyvistä tuen tarpeista. Tarkoituksena oli saada lisää tietoisuutta esimiehille sekä keinoja, miten he voisivat enemmän tukea lastentarhanopettajia perheiden kohtaamiseen liittyvissä asioissa.

Tutkimuksen runkona (liite 2) olivat kyselyyn vastanneiden lastentarhanopettajien taustatiedot, perheiden kohtaaminen arjessa, haasteet perheiden kohtaamisessa, kyselyyn vastaajien omat valmiudet perheiden kohtaamiseen ja tuen tarpeet sekä kehittämisideat.

5.3 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on Hirsjärven (2008, 260) mukaan kertomus etsimisestä. Laadullisessa tutkimuksessa kirjoittamisella on merkittävämpi asema kuin teoriapohjaisessa tutkimuksessa. Tutkija analysoi havaintoaineistoaan temaattisesti ja käsitteellisesti ja hakee selitysmalleja ja kehittää teoreettisia näkemyksiä. Kirjoittaminen on keskeinen osa laadullista tutkimusta.

Hirsjärven (2008, 160) mukaan laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä ovat

- Tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa.
- Tiedon keruun instrumenttina suositaan ihmistä.
- Käytetään induktiivista analyysiä. Lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkija pyrkii paljastamaan odottamattomia seikkoja. Tutkija ei määrää sitä, mikä on tärkeää.
- Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja. Suositaan metodeja, joissa tutkittavien ”äänet” ja näkökulmat pääsevät esille. Niitä ovat muun muassa osallistuva havainnointi, teemahaastattelu ja ryhmähaastattelu.
- Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti.
- Tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaan ja tutkimus toteutetaan joustavasti.

- Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti.

Laadulliseen tutkimukseen tutkimustyössäni päädyin, koska laadullisessa tutkimuksessa korostetaan nimenomaan ihmistä oman elämismaailmansa kokijana, havainnoijana ja toimijana. Laadullinen tutkimus sopi siis tutkimusaiheeseeni parhaiten, koska tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää lastentarhanopettajien omia kokemuksia ja näkemyksiä. Havainnot, kokemukset ja toiminnot ovat suhteessa aikaan paikkaan ja tilanteisiin, joihin lastentarhanopettajat työssään joutuvat. Laadullinen tutkimus on myös joustava tutkimuskäytäntö. Siinä korostuu myös tulkinnallisuus. Laadullisen tutkimuksen kokonaisvaltaisuutta korostetaan tieteenfilosofisissa perusteluissa eli sen hyväksymistä, että ihmistä pitää katsoa kokonaisuutena, osana jotakin todellisuutta. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa yritetään tulkita ja ymmärtää ja viedä ilmiön ymmärrys alkuperäistä käsitteellisemmälle tasolle. Merkitykset ymmärretään historiallisesti syntyneiksi ja ihmisten keskinäisessä vuorovaikutuksessa ylläpidetyiksi asioiksi. Tutkimuksen menetelmälliset valinnat vaikuttavat siihen millaista tietoa kyseinen tutkimus tuottaa. (Ronkainen ym. 2011, 46, 81–83.)

Hirsjärvi (2008, 152) tuo esille, että laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Arvot muovaavat sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Aikaan ja paikkaan rajoittuen voimme saada tutkimuksella tulokseksi vain ehdollisia selityksiä johonkin. Pyrkimyksenä on pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus)väittämiä.

Tavoitteena ei ole totuuden löytäminen tutkittavasta asiasta. Tavoitteena on tutkimisen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää esimerkiksi ihmisen toiminnasta tai hänen tuottamistaan kulttuurituotteista jotakin, joka on välittömän havainnon tavoittamattomissa. Tutkimuksessa luodaan malleja, ohjeita, toimintaperiaatteita, tietoa ja kuvauksia tutkittavasta asiasta. (Vilkkä 2015, 120.) Laadullista tutkimusta ja sen luotettavuutta tulee arvioida kokonaisuutena. Tutkimuksen eri vaiheiden on oltava hyvin täytettyinä ja suhteessa toisiinsa. Tutkimuksen kohde ja tarkoitus tulee olla hyvin avattuna. Aineiston keruu, tutkimus-

seen vastaajat, omat sitoumukset tutkijana, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi ja tutkimuksen raportointi tulee olla selvitettyinä. Tutkijan tulee antaa luki-joille riittävästi tietoa siitä, miten tutkimus on tehty, jotta tulosten arviointi mahdollistuu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 140–141.)

5.4 Aineiston keruutapana strukturoitu kyselylomake

Tutkimushaastatteluun osallistuvat eivät ole vain välineitä tiedon saamiseksi, vaan tutkimuksen tulisi lisätä myös tutkittavien ymmärrystä asiasta ja sitä kautta myönteisellä tavalla vaikuttaa asiaa koskeviin ajattelu- ja toimintatapoihin myös tutkimushaastattelun jälkeen. (Vilkkä 2015, 125.) Tutkimusaineiston keräsin sähköisenä, strukturoituna lomakekyselynä. Internetissä Google Forms -ohjelmalla luotu lomake sisälsi kahden taustatietokysymyksen lisäksi avoimia kysymyksiä. Aineistoa analysoin aineistolähtöisesti. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan ihmisten välistä ja sosiaalista merkitysten maailmaa. Tavoitteena on tavoittaa tutkittavien omat kuvaukset heidän kokemastaan todellisuudesta. (Vilkkä 2015, 118.)

Tutkimushaastattelumuotoja laadullisessa tutkimusmenetelmässä ovat lomakehaastattelu, avoin haastattelu ja teemahaastattelu. Lomakehaastattelulle ominaista on, että tutkija harkitusti päättää etukäteen kysymysten muodon ja esittämisyjärjestyksen. Kun tutkimusongelma ei ole kovin laaja, ja tavoitteena on rajatusti kuvata esimerkiksi yhtä asiaa koskevia mielipiteitä, näkemyksiä, käsityksiä tai kokemuksia, lomakehaastattelu on toimiva aineistonkeruumenetelmä. Lomakehaastattelu on toimiva metodi myös jos asia on haastattelulomakkeessa purettavissa kolmesta kuuteen empiiriseen tutkimuskysymykseen. (Vilkkä 2015, 123.) Lomakehaastatteluun aineistonkeruumenetelmänä päädyin keskusteltuani vaihtoehdoista tutkimuspaikan varhaiskasvatus vastaavien kanssa. Lomakehaastattelun näimme tässä hetkessä järkevämpänä vaihtoehtona kuin perinteisen haastattelun, mikä olisi enemmän aikaa vievänä haasteellisempaa työajankäytön kannalta myös haastateltaville.

Kun tutkimuksen aineistoa kerätään, on hyvä taustakysymyksillä varmistaa millaisia kokemuksia ja käsityksiä vastaan tutkittava puhuu tutkittavasta asiasta. Myös lomakehaastattelussa taustatiedoista on hyötyä. Tutkimusongelma säätelee taustatiedon tarpeellisuutta. Lomakehaastattelussa on tärkeää, että haastateltavan motiivi varsinaisten kysymysten vastaamiseen säilyy, joten taustatietoja ei kannata kysyä kovin laajasti. Tulkinta tehdään haastattelulomakkeen tietojen varassa, vaikka se olisikin suppea. (Vilkka 2015, 131.)

Kyselylomakkeen kysymyksistä kaksi oli standardoituja, taustatietokysymyksiä, koska halusin tietää mitä vastaajat olivat koulutukseltaan ja miten kauan he olivat tehneet lastentarhanopettajan työtä. Lastentarhanopettajan työtehtävissä voi työskennellä eri ammattinimikkeillä, varhaiskasvatuspätevyyden omaavana. Loput lomakkeen kysymyksistä olivat avoimia kysymyksiä, ja niiden tarkoituksena oli selvittää lastentarhanopettajien näkemyksiä perheiden kohtaamiseen liittyvissä asioissa. Toivoin lastentarhanopettajien vastaavan kysymyksiin omin sanoin, ja siten tuovan esille omaa kokemustaan ja tuen tarpeitaan. Kun valmisteilin kyselylomaketta, kävin lävitse aikaisemmin aiheeseen liittyen tehtyjä tutkimuksia ja aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Testasin lomaketta yhdellä pitkään lastentarhanopettajana toimineella henkilöllä ja yhdessä totesimme, että kyselylomake on sellaisenaan toimiva.

5.5 Tulosten käsittely ja sisällönanalyysi

Hirsjärven ym. (2008, 219) mukaan aineistoa voidaan analysoida monin eri tavoin. Tutkija tekee aineistoon tutustuessaan jo alustavia valintoja. Analyysitapa on valittava sen mukaan mikä parhaiten tuo vastauksen tutkimustehtävään tai tutkimusongelmaan.

Tutkimusaineistosta pyritään aineistolähtöisessä analyysissä luomaan teoreettinen kokonaisuus. Tutkimuksen tarkoitus ja tehtävänasettelu johdattaa tutkimusta eteenpäin. Analyysin oletetaan olevan aineistolähtöistä, siten lopputuloksen kanssa ei pitäisi olla mitään tekemistä aikaisemmilla havainnoilla, teorioilla tai tiedoilla. Tutkimuksen tuloksena on tarkoitus saada teoreettinen ymmärrys tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.)

Tutkimuksessani käytin aineiston teemoittelua ja aineistolähtöistä analyysiä. Ronkainen (2011, 118–125) tuo teoksessaan esille, että analyttisen prosessin voi hajottaa kolmeen vaiheeseen: Aineistoa pilkotaan, luokitellaan, jäsennetään ja järjestetään ensimmäisessä vaiheessa. Systemaattisesti haetaan ja kokeillaan. Toinen vaihe on sitten aineiston käsitteellistämistä ja tulkintaa. Analyysin tuottamat havainnot siirretään teoreettiseen tai tutkimuskyselyjen luomaan yhteyteen hakemalla eroja ja yhtäläisyyksiä. Kolmas vaihe on luentavaihe. Aineistosta muodostettuja havaintoja tarkastellaan valikoivasti.

Tutkimusanalyysini eteni seuraavanlaisesti. Ensin luin kaikki saamani vastauslomakkeet tarkkaan lävitse. Sen jälkeen järjestelin ja jäsentelin kysymyskohdittain, luokittelemalla aihepiireittäin. Jäsentelin vastauksia merkitsemällä erilaisin merkein (ympyrä, ruksi, neliö) samantyyppiset ja kokosin ne yhteen. Kirjoitin muistiin kokoamiani asioita. Seuraavana katsoin ja pohdin yhteneväisyyksiä ja aineiston riittävyttä suhteessa tutkimuskysymyksiin. Pyrin luomaan omia näkemyksiä esille tulleesta tiedosta. Seuraavassa vaiheessa tulkitsin vastaajien kertomaa ja liitin asioita teorian tietoon, etsin yhteneväisyyksiä. Viimeiseksi katsoin tutkimuksen tuottamaa tietoa kokonaisuutena. Pohdin kokoon saamani tiedon tarpeellisuutta ja hyödynnettävyyttä tämän päivän varhaiskasvatuskentällä. Sitten kokosin tutkimuksen tulokset valmiiksi luettavaksi tekstiksi. Jätin tietoisesti tutkimuksen tuloksiin suoria lainauksia vastaajien kommenteista, sekä tulosten tarkasteluosioon luetteloina, mitä lastentarhanopettajat kokivat haasteellisina perheiden kohtaamisessa sekä minkä kokivat olleen niissä tilanteissa apuna.

Laadullisessa, kvalitatiivisessa tutkimuksessa sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä. Analyysin tehtävänä on uuden tiedon tuottaminen ja aineiston selkiinnyttäminen. On tärkeää, että analysoitaessa pysytään tutkimussuunnitelmassa asetetussa asiassa. Muu esille tuleva havainto tai tieto on siirrettävä seuraavaan tutkimukseen. Rajaaminen on analysoitaessa tärkeää. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.) Ronkainen (2011, 117) mainitsee, että kun tutkija voi vastata tutkimuskysymykseensä, silloin aineiston määrä on riittävä ja aineisto ei tuota enää mitään uutta.

6 Tutkimustulokset

6.1 Lastentarhanopettajien näkemyksiä omista valmiuksistaan kohdata perheitä

Vastaajista kaksi kertoi työskennelleensä lastentarhanopettajan työtehtävissä alle vuoden, kuusi oli työskennellyt alle viisi vuotta, ja yksi yli viisi vuotta. Yhdeksästä vastaajasta sosionomeja (AMK) koulutukseltaan oli kahdeksan ja yksi oli lastentarhanopettaja.

Vastaajien mielestä perheiden kohtaamisen taidot ovat heillä hyvät tai melko hyvät. Yksi vastaajista koki, että hänellä on vahvat valmiudet. Kaksi vastaajaa nosti esille koulutuksen. Koulutuksen kautta on saanut oppia kohtaamiseen ja kumppanuuteen, sekä koulutus on antanut hyvän pohjan perheiden kohtaamiseen. Vastauksissa nousi esille, että työkokemus tuo lisää varmuutta perheiden kohtaamiseen.

Yksi vastaajista toi esille, että työkokemuksen myötä on oppinut tulkitsemaan ihmisiä paremmin ja sitä kautta miettimään, miten jokin asia kannattaa ottaa vanhempien kanssa esille. Yhden vastaajan mielestä käytännössä perheiden kohtaaminen on vaikeampaa ja toisia vanhempia on hankalampi lähestyä kuin toisia. Kaksi vastaajista ilmaisi, että esimiesten ja erityisopettajien vinkkien avulla on saanut itselleen hyviä tapoja kohdata erilaisia perheitä. Joskus on ollut hankalaa ottaa joku vaikea asia puheeksi, mikä on saattanutkin lopulta osoittautua turhaksi peloksi.

Persoonan avulla pääsee myös aika pitkälle ja kun osaa olla rauhallinen tilanteessa.

6.2 Lastentarhanopettajien kokemuksia hankalista kohtaamistilanteista perheiden kanssa

Haastavia kohtaamistilanteita perheiden kanssa ovat olleet sellaisia, joissa keskustellaan ”herkistä” aiheista. Mahdolliset näkökulmaerot näissä asioissa luovat haasteita kohtaamiseen.

Yksi vastaajista kertoi kokeneensa hankalaksi, kun vanhemmilla on erilainen näkemys lapsen tilanteesta. Silloin vanhempien kanssa tapaamisissa on ollut avuksi erityisopettajan tuki ja tapahtumista dokumentoidut havainnot.

Toinen lapsen vanhemmista käsitti sanomani väärin. Perheen kanssa keskusteltiin asiasta ja tarkensin mitä tarkoitin. En antanut asian jäädä selvittämättä.

Palautteen saaminen on joskus hätkähdyttänyt.

Vaikeista asioista puhuminen, esimerkiksi lastensuojeluasiat ja lapsen hoitoon liittyvät neuvot, saattavat joskus tuntua haastavilta. Tilanteesta selviää kun lähestyy vanhempaa lempeästi, mutta napakasti, asioista on sanottava. Vastauksissa nousi haasteelliseksi myös lapsen erityisen tuen tarpeesta kertominen vanhemmille, joiden mielestä lapsi on täysin kehittynyt ikäisekseen. Apua siinä tilanteessa oli ollut erityislastentarhanopettajan mukana olosta asian kertomisessa ja useammasta keskustelusta vanhempien kanssa. Myös päivittäisestä vuorovaikutuksesta vanhempien kanssa nähtiin olleen apua. Vanhemmille oli selkeästi kerrottu missä tuen tarve on lapsella päivän aikana näkynyt.

Kun ilmaisin vanhemman mielestä asian (lapsen kuravaatteiden pukeminen) väärällä tavalla ja hän suuttui. Selvitimme asiaa puhelimitse, mutta välit jäivät viileiksi.

Jos jollekin lapselle on sattunut vahinko esimerkiksi pihalla ja ollaan hoidettu asia/tilanne asianmukaisesti ja ohjeiden mukaan. Mutta seuraavana päivänä vanhempi on tullut kysymään vielä lisää ja kyseenalaistamaan meidän tekemisiä. Ja puheellaan syylistänyt, ihan kuin me olisimme tahallaan aiheuttaneet tilanteen, jossa lapselle kävi huonosti.

6.3 Perheiden kohtaamisen haasteiden näkyminen päiväkodin arjessa

Vastauksissa tuli esille, että näkökulmaerot perheiden kanssa voivat näkyä arjessa esimerkiksi jos päiväkodin säännöt eroavat perheen säännöistä. Se voi näkyä lapsen käytöksessä muun muassa levottomuutena. Jos työntekijä kokee kohtaamisen vanhemman kanssa olleen haastava, tulee hetkeksi huono mieli ja nousee halu puhua asiasta. Kaikki kasvattajat eivät osaa tai eivät halua puhua vaikeista asioista vanhemmille. Kokemuksena tuli esille, että useinkin vaikeasta asiasta puhuminen jää lastentarhanopettajan tehtäväksi. Kaksi vastaajaa toi esille, että lapsen tuonti ja hakutilanteet ovat usein kiireisiä. Keskustelut jäävät vähäisiksi, koska ei ehdi nähdä vanhempia kunnolla. Jotkut vanhemmat ovat sulkeutuneita, heille on vaikea kertoa lapsen asioista. Etenkin negatiivisissa asioissa vanhemmat ovat heti puolustuskannalla. Esimerkiksi silloin, kun lapsi oireilee päivähoitossa ja vanhemmilta on kysyttävä perheen asioista. Myös moniongelmaisten perheiden kohtaaminen koettiin haasteelliseksi. Kaikille vanhemmille ei kannata asioita ilmaista samalla tavalla, on erilaisia vanhempia. Tuli esille myös, että ei ole välttämättä paikkaa, missä arkaluontoisen asian voisi ottaa puheeksi, toiset vanhemmat ovat kuulemassa. Joitakin vanhempia ei kiinnosta oman lapsensa tekemiset päivän aikana. Vasukeskusteluaikojen sopiminen on välillä haastavaa. Yksi vastaajista toi esille, että suurempia haasteita ei ole ollut. Sekä yksi vastaaja kertoi hyvin vähän haasteiden näkyneen hänen työssään.

6.4 Esimiehen apu ja tuki lastentarhanopettajille

Enimmäkseen vastaajat kokivat hyvin saaneensa apua ja tukea esimieheltään. Esimies on tukenut ohjeistamalla, miten tilanteessa kannattaa toimia ja neuvonut, että informaatiot on hyvä antaa vanhemmille kasvotusten. Esimies on antanut tietoa kunnan linjauksista ja käytännön neuvoja ja apua ja tukea saanut tarvittaessa. Esimies kuuntelee, neuvoo, tukee ja on työntekijän puolella. Kaksi vastaajista toi esille, että esimies on ollut tarvittaessa myös yhteydessä perheeseen ja samoin kaksi vastaajaa ilmaisi esimiehen olevan tarvittaessa keskuste-

luissa mukana. Esimiehen kanssa on voinut käydä keskusteluja vaikeista tilanteista ja asioita käyty lävitse myös palaverissa. Esimies on antanut keinoja ja tapoja, miten ottaa vaikea asia puheeksi sekä auttanut sanamuotojen miettimisessä.

Kehittämisen paikkoja tuli esille muutamia. Vastaajat toivoivat esimieheltä enemmän mahdollisuuksia keskustella hankalista kohtaamistilanteista. Kaksi vastaajista toivoi enemmän tukea ja apua vaikeiden asioiden käsittelyyn vanhempien kanssa. Näistä voidaan päätellä, että pääsääntöisesti vastaajat kokevat esimiestyön hyvänä. He kokivat saavansa esimiehiltään hyvin apua ja tukea hankalissa asioissa.

6.5 Perheiden kohtaamistaitojen kehittäminen

Viisi vastaajaa toivoi lisää koulutusta perheiden kohtaamiseen ja myös esimiehille koulutusta aiheeseen liittyen koulutusta toivottiin. Vastauksissa nousi esille, että hyvien käytäntöjen yhdessä pohtimista, case-tyyppistä työskentelyä kaikille työntekijöille sekä esimerkkitalanteiden ja kommunikointitapojen yhdessä läpikäymistä, voisi henkilöstölle järjestää. Tiedon jakamista työtovereiden kesken toivottiin enemmän ja myös yhteistyötä vanhempien kanssa. Vanhempia toivottiin enemmän mukaan vaikuttamaan päiväkodin asioihin. Nousi esille myös tarve panostaa enemmän kasvotusten tapahtuvaan kuulumisten vaihtoon ja lasta koskevien yksilöllisten toiveiden huomiointiin. Työnohjauksen tarvetta nosti esille yksi vastaajista.

7 Tulosten tarkastelua

7.1 Lastentarhanopettajien valmiudet perheiden kohtaamiseen

Lähes kaikki vastaajat toivat esille, että hankalia kohtaamistilanteita perheiden kanssa on ollut ja niistä on selvitty keskustelemalla, omaa näkökantaa selkeästi perustelemalla, myös pyrkimällä ymmärtämään vanhemmankin näkökulman. Vanhempia on lähestytty lempeästi mutta napakasti, tarkennettu mitä on tarkoitettu. Tärkeää on ollut pitää itsensä rauhallisena, vaikka on saanut vanhempien taholta kohtuuttomiltakin tuntuja syytöksiä. Kaksi vastaajaa ilmaisi, että he ovat saaneet tukea myös erityislastentarhanopettajalta, joka on voinut olla apuna vaikeasta asiasta kerrottaessakin.

Haasteelliseksi koettiin:

- vanhempien erilainen näkemys lapsen tilanteesta
- ”herkistä” aiheista keskusteleminen
- vanhempi käsittää sanomisen väärin
- palautteen saaminen
- vaikeista asioista puhuminen
- lapsen erityisen tuen tarpeesta kertominen
- vanhemman mielestä asia on ilmaistu väärällä tavalla ja vanhempi suuttuu
- vanhempi kyseenalaistaa selvittelyn ja alkaa syyllistää
- vanhempaa ei kiinnosta mitä lapsen päivään on kuulunut.

Miten selvittiin:

- dokumentoidaan havainnot tapahtumista
- otetaan tukea erityisopettajalta
- keskustellaan asiasta ja tarkennetaan mitä tarkoitettiin
- asiat selvitetään, ei anneta jäädä selvittämättä
- lähestytään vanhempaa lempeästi, mutta napakasti
- järjestetään useampi keskustelu vanhempien kanssa

- ollaan vuorovaikutuksessa vanhempien kanssa päivittäin
- pysytään rauhallisena
- perustellaan miksi on niin toimittu.

Siinä vain pitää pitää itsensä rauhallisena, vaikka vanhemman syytökset ovat omasta mielestä väärin ja kohtuuttomia. Ja perustella omia ratkaisuja, miksi on tilanteessa niin toiminut.

Koivunen (2009, 157–158) tuo esille, että yhteistyössä kasvattajien kanssa vanhemmat voivat edustaa erilaisia ammatillisia suhtautumistapoja. Yhdessä niistä eli ammatilähtöisessä suhtautumistavassa, ammattilaiset ovat auktoriteetteja, päivähoitotyö koetaan työntekijöiden reviiriksi. Lapsen käyttäytymistä kasvattajat selittävät lapsen kotitaustalla ja syitä lapsen ongelmiin haetaan vanhemmista. Ammatillisuuden huomioiminen vuorovaikutuksessa on tärkeää. Sillä mitä ja miten viestitään vanhemmille, on paljon merkitystä siihen miten keskinäinen yhteistyö toimii. Vanhemmille on hyvä välittää viesti, että he ovat asiantuntijoita ja heidän apunsa kasvattajille on korvaamaton. Koivunen (2009, 170) mainitsee, että ammatillisuuden lisäksi kohtaamisessa tarvitaan lisäksi myös ihmisyyttä.

Luottamus on tärkeä tekijä yhteistyön onnistumisessa. Luottamus syntyy kohtaamisessa. Se vaatii taitoa kuulla ja kuunnella, olla läsnä juuri siinä tilanteessa, juuri siinä hetkessä ja sen ihmisen kanssa. Jos kasvattajan ja vanhempien välinen suhde on avoin ja suora, kasvattaja puhuu totta, on uskottava ja hyväksyy vanhemmat, hyvä luottamuksellinen suhde voi syntyä. Tärkeää on myös että kasvattaja ei ilman vanhempien lupaa kerro lapsen asioista ulkopuolisille. (Koivunen 2009, 158–159.) Ammatitaitoinen kasvattaja pystyy auttamaan ja tukemaan lasta vaikka hänellä ei olisikaan kaikkea tietoa lapsen perhetilanteesta ja taustasta. Esimerkiksi lastensuojelullinen huoli edellyttää kasvattajan puuttumista asiaan. Jos kasvattaja ei ole saanut tietoa, mistä lapsen paha olo voisi johtua, eikä päivähoitostakaan selittävää syytä löydy, on silloin asian puheeksi ottaminen suoraan vanhempien kanssa tärkeää. (Koivunen 2009, 174.)

Myös empatiakyky (kyky asettua toisen asemaan) on tärkeä taito vanhempien kanssa kohtaamisessa ja yhteistyössä heidän kanssaan. Vanhemmilla voi olla

erilaiset tarpeet ja odotukset. Tarvitsemme empatiakykyä, kykyä ymmärtää kuinka toinen ajattelee ja reagoi, saadaksemme tietää miten kohdella juuri sitä ihmistä, vanhempaa. (Koivunen 2009, 159–160.)

Tuloksissa näkyi, että lastentarhanopettajilla on valmiuksia ja selviytymisstrategioita haasteellisten tilanteiden kohtaamiseen perheiden kanssa. Apua ja tukea otetaan vastaan ja vaikka vanhempien kohtaaminen saattaa joskus arveluttaa, silti asioita heidän kanssaan otetaan esille. Osataan perustella omia näkökantoja ja huomioidaan myös vanhempien mielipiteet asiasta. Vastauksissa näkyi myös, että ymmärretään vanhempien erilaisuus ja että kaikkia vanhempia ei voi lähestyä samalla tavalla.

7.2 Perheiden haasteiden näkyminen arjessa

Kasvattajat pelkäävät joskus ottaa puheeksi vanhempien kanssa esille tullutta huoltaan lapsesta tai muita vaikeita asioita. Kasvattajaa voi pelottaa, koska ei useinkaan voi tietää etukäteen, miten vanhemmat suhtautuvat. Voi pelottaa myös, että vanhempien ja kasvattajan välinen suhde muuttuu toimimattomaksi ja jatkossa kohtaaminen on vaikeampaa. (Koivunen 2009, 157.) Vanhempien kuunteleminen ja yhteistyöhön kiinnostuksen ja halun osoittaminen, helpottaa vuorovaikutusta. On merkityksellistä ymmärtää, että pelko tunteena voi olla molemminpuolinen. Myös vanhemmat voivat vastavuoroisesti kokea pelkoa tuoda lapsen huolta kasvattajien tietoon. Myönteinen asenne vanhempiin auttaa vuorovaikutuksessa. Hyvän ja toimivan yhteistyön kannalta myös arvostava vuorovaikutus (dialogi) vanhempien kanssa on tärkeää.

Kun kasvattaja ottaa huolen lapsesta puheeksi vanhempien kanssa, vanhemmat saattavat reagoida hyvin eri tavoin kuulemaansa. Vanhemmat voivat suuttua, mutta myös olla kiitollisia siitä, että asia otettiin puheeksi. On hyvä muistaa, että kasvattajan tulkinta huolesta ei välttämättä ole tosi. (Koivunen 2009, 161.)

Kyselyssä tuli hyvin esille, että perheiden haasteet näkyvät paljonkin päivähoitoarjessa. Perheiden moniongelmaisuus, vanhempien erilaisuus, erilaiset säännöt perheissä kuin päiväkodissa ja vanhemmat, joita ei oman lapsen päi-

vän tekemiset kiinnosta, tuovat joskus isojaakin haasteita vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lisäksi haasteelliseksi koettiin päiväkodin tilat ja vanhempien kiire lapsen hakutilanteessa. Päiväkodissa ei välttämättä löydy paikkaa, missä vanhemman kanssa voisi arkaluontoisista asioista rauhassa jutella, keskustelut jäävät senkin vuoksi usein liian vähäisiksi. Lastentarhanopettaja voi kokea monia kohtaamistilanteita haastaviksi vanhempien kanssa, ja kaikki päiväkodin työntekijät eivät halua tai eivät osaa puhua vaikeista asioista.

7.3 Lastentarhanopettajien tuen tarve

Koivunen (2009, 158) tuo esille, että yhteistyön onnistumisen kannalta tärkeää on kasvattajan luontainen sekä myös harjaantunut ja opittu taito kohdata vanhemmat, miten suhtautua vanhempiin sekä vanhemmille välittyvät asenteet. Tärkeää on hyväksyä vanhemmat sellaisina kuin he ovat, sekä toimia heidän kanssaan avoimesti ja rehellisesti.

Lastentarhanopettajien tuen tarve näkyi vastauksissa. Esimiehen tuki nähtiin ensiarvoisen tärkeänä, sekä myös erityislastentarhanopettajan apu ja tuki haasteellisissa perhetilanteissa. Myös koko työyhteisön tuki nähtiin merkityksellisenä. Toivottiin enemmän yhteisiä keskusteluja ja kokemusten vaihtoa työkavereiden kanssa. Nähtiin tärkeänä myös vanhempien ottaminen enemmän mukaan päiväkodin toimintaan.

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Perheiden kohtaaminen päivähoidon arjessa on tänä päivänä ajoittain varsin haasteellista. Monet perheet elävät vaikeissa olosuhteissa ja perhetilanteet muuttuvat. Yhteiskunta tuo säästötoimenpiteineen lisää paineita perheille. Perheiden tuen tarve lisääntyy. Siinä samassa pitäisi myös päivähoidon pysyä matkassa mukana tarjoamalla tukea ja ajantasaista koulutusta kasvattajille, jotta he jaksavat työskennellä haasteellisten asiakkaiden, lasten ja heidän perheidensä parissa.

Työurani aikana olen saanut huomata, että mitä varhaisemmassa vaiheessa päästään lasten pulmiin puuttumaan, sitä paremmat edellytykset lapsella on selvitä hyvin kehityksellisistä ja koulumaailman mukanaan tuomista haasteista. Päivähoidossa tiiviillä ja luottamuksellisella yhteistyöllä lasten vanhempien kanssa, saadaan lasten pulmat varhaisessa vaiheessa hyvin esille ja hankittua tarvittavaa tukea ja hoitoa. Vanhempien ja ammattikasvattajien toimiva yhteistyö on edellytyksenä lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen ja kasvatuksen jatkuvuudelle. Keskinäinen avoimuus, rehellisyys, yhteiset pelisäännöt ja kiireettömyys nousivat tässäkin tekemässäni tutkimuksessa kasvattajien näkemyksen mukaan yhteisiksi yhteistyötä määrittäviksi tekijöiksi.

Tämän opinnäytetyöni tarkoituksena oli saada päivähoidon esimiehille lisää tietoisuutta lastentarhanopettajien tuen tarpeesta perheiden kohtaamiseen päivähoidon arjessa. Sekä lastentarhanopettajille itselleen tietoisuutta heidän omista kehittymisen ja tuen tarpeistaan tehdessään yhteistyötä perheiden kanssa, usein melko haasteellistenkin asioiden parissa.

Tutkimus oli laadullinen ja se toteutettiin Liperin kunnan päivähoidossa. Tutkimusaineisto kerättiin lastentarhanopettajilta kyselylomakkeen avulla maaliskuuhuhtikuu 2016 aikana. Kyselyssä oli enimmäkseen avoimia kysymyksiä, jotta vastaajien omat näkökannat asioihin tulisivat mahdollisimman hyvin esille. Oli varattu tilaa pitkillekin vastauksille. Kyselylomakkeita vastauksineen palautui

yhdeksän kappaletta. Kahdeksan vastaajista oli koulutukseltaan sosionomikoulutuksen omaavia ja yksi lastentarhanopettaja.

Tutkimustuloksissa nousi esille, että lastentarhanopettajat kokivat perheiden kohtaamisen taidot olevan heillä hyvin hallussa, mutta myös lisätuen tarvetta nousi esille. Esimiehen apuun ja tukeen oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä, mutta myös lisää tukea ja työnohjaustakin kaivattiin. Myös vanhempien osallistamista päiväkodin arkeen toivottiin enemmän. Erityislastentarhanopettajan tuki nähtiin ensiarvoisen tärkeänä perheiden kanssa asioita selvitettäessä. Tuloksista ilmenee, että lastentarhanopettajat kokevat tämän päivän perheiden kanssa työskentelyn haasteelliseksi. Kehittämistoiveina työyhteisön kanssa nousi lisää case-tyyppistä työskentelyä, yhteisiä keskusteluja ja esimerkkitilanteiden ja kommunikointitapojen läpikäyntiä. Tulokset siis osoittivat, että lastentarhanopettajilla on hyvin valmiuksia kohdata perheitä.

Opinnäytetyölläni uskon olevan hyötyä esimiesten näkemyksiin työntekijöidensä perheiden kohtaamistaidoista sekä myös sitä kautta jaksamiseen liittyvissä asioissa. Heidän on näin mahdollista saada tietoa ja ymmärrystä siihen, miten he jatkossa voisivat auttaa ja tukea enemmän lastentarhanopettajia perheiden kohtaamiseen liittyvissä asioissa. Esimiehet voivat tukea henkilöstöään järjestämällä enemmän keskusteluja päivähoidon työyhteisöissä ja perheiden kohtaamiseen koulutusta. Tällä tutkimustyöllä uskon nousevan esille koulutustarvetta perheiden kohtaamiseen.

Valtaosa perheistä on tavallisia keskivertoperheitä. He huolehtivat lapsistaan, ovat valmiita yhteistyöhön päivähoidon kanssa ja yrittävä hoitaa vanhemmuutensa parhaansa mukaan. He auttavat ja tukevat päivähoitoa ja osallistuvat päivähoidon toimintaan sen verran mitä päivähoito toivookin. Nämä ovat ns. helpoja perheitä, eivätkä kuormita päivähoitoa. (Hujala 2004, 87.) Lastentarhanopettajat kohtaavat työssään perheitä päivittäin, monenlaisia ja monissa eritilanteissa olevia perheitä. Keskeisiä teemoja opinnäytetyössäni olivatkin perheiden haasteet ja esimiesten tuki lastentarhanopettajille.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Etiikka on moraalisena näkökulmana mukana tilanteissa, joissa ihminen pohtii suhtautumistaan omiin ja toisten tekemisiin. Etiikka ja moraalit ovat konkreettisesti läsnä tilanteissa, joista selviytymiseen ei ole yhtä selkeää ratkaisua. Eettinen ajattelu on kykyä pohtia, mikä jossakin tilanteessa on oikein tai väärin. Lait ja eettiset normit auttavat konkreettisten ratkaisujen tekemisessä, mutta jokainen itse kantaa vastuun tutkimustyössä tehtävistä ratkaisuista. Normit ovat tärkeitä, kun ihmisiltä kerätään tietoja tutkimustarkoituksiin. Tiedon luotettavuutta ja totuuden etsimistä ilmentävät normit ohjaavat tutkijoita noudattamaan tieteellisen tutkimuksen menetelmiä ja etsimään luotettavia tuloksia. Tiedon luotettavuuteen ja tarkistettavuuteen liittyvät olennaisesti tutkimusaineistojen keruu, käsittely ja asianmukainen arkistointi. (Kuula 2006, 21–24.)

Opinnäytetyöni aihe nousi omasta mielenkiinnostani ja sitä työstiin työelämää palvelevaksi yhdessä esimiesten kanssa. Vastaajille tiedotin kyselystä sähköpostitse, kyselyn mukana tulevissa esitiedoissa. Siinä he saivat myös tiedon tutkimuksen tarkoituksesta.

Tutkimuseettisesti kyselyyn vastaajien mahdollinen tunnistettavuus huomioitiin siten, että vastauksissa ei näkynyt kenen lähettämiä ne ovat. Sähköpostiosoitteet sain varhaiskasvatuksen vastaavalta. Lastentarhanopettajia kyselyyn vastaajina informoitiin kyselyn alussa siten, että tutkimuksesta saadut tiedot tulevat vain tutkimuskäyttöön ja vastaukset tullaan käsittelemään nimettöminä. Virallisen tutkimusluvan tutkimukseen hain ja sen myönsi Liperin kunnan varhaiskasvatuksen johtaja (liite 1).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää yhden kunnan, Liperin päivähoiton, lastentarhanopettajien kokemuksia ja tuen tarpeita perheiden kohtaamiseen. Pohdin tutkimusta tehdessäni, olisiko tutkimuksen luotettavuuteen tuonut lisäarvoa jos tutkimuskyselyjä olisi palautunut enemmän? Tämä tutkimus koostui siis vain pienen lastentarhanopettajista koostuvan joukon subjektiivisista kokemuksista, joten tuloksia ei voi täysin yleistää.

8.3 Oma ammatillinen kasvu

Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan psyykkis-emotionaalista kasvua kohti aikaisempaa laajempaa ammatillisuutta (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 33). Mäkinen ym. (2009) tuovat esille, että ammatillista kasvua voi kuvata prosessina. Ajoittain kehitys on nopeaa ja hidasta ja siihen saattaa kuulua tärkeinä osina myös ajoittaisia pysähdyksiä. Mäkinen ym. (2009, 33) kuvaa pysähdykset merkityksellisiksi tilanteiksi tai ajanjaksoiksi, jolloin aiemmin omaksuttu tieto muokkautuu syvemmin osaksi yksilön ajattelua ja toimintaa. Tieto lopulta automatisoituu tai jäsentyy uudella tavalla osaksi yksilön sen hetkistä ammatillisuutta.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni pohdin omaa ammatillisuuttani sosiaalialan ammattilaisena ja myös tulevana sosionomina. Olen saanut ”työkalupakkiini” lisää niin teoreettista, tutkimuksellista kuin myös käytännön kokemuksiin pohjautuvaa tietoa vanhempien kohtaamisesta päivähoitossa. Sosionomikoulutus on antanut minulle eväitä tutkimuksen tekemiseen ja uskon, että tänä päivänä osaan paljon paremmin reflektoida omia tuntemuksiani ja nähdä ja kohdata asiakkaani monipuolisemmalla tavalla.

8.4 Jatkotutkimusideat

Varhaiskasvatuksessa eletään muutosten aikaa. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö ja sen kehittäminen on tärkeää ja hyvinkin ajankohtaista. Jatkossa olisi hyödyllistä pohtia, onko lastentarhanopettajien saamasta työnohjauksesta ollut hyötyä perheiden kohtaamiseen liittyvissä asioissa. Myös varhaiskasvatuskeskustelujen kehittämisen edelleen näen yhtenä hyvänä tutkimusaiheena. Jo tutkimustyöni aihetta suunniteltaessa käytiin pohdintoja miten varhaiskasvatuskeskusteluissa esille nousevat asiat näkyvät arjessa ja miten ne voisivat näkyä enemmän. Jatkossa voisi tutkia myös esimiestyötä, miten esimiehet näkevät perheiden kohtaamisen päivähoitossa.

Lähteet

- Cacciatore, R., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Ammattilainen lasten tunteiden tulkkina. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy, 21–40.
- Hietanen-Peltola, M. 2014. Lasten ja perheiden keskeiset erityisen tuen tilanteet ja tukeminen. Valtakunnalliset neuvolapäivät 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://videonet.fi/web/thl/2014-neuvolapaivat/4.pdf>. 2.5.2016.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoidossa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-Paino Oy, 83–90.
- Huotari, A. & Eskelinen, O. 2010. Sosionomit (AMK) päiväkodeissa: Perheet osana päiväkotityötä. Savonia-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/21578>. 24.4.2016.
- Jalo, S. & Korhonen, S-M. 2015. Kohti vahvempaa vanhemmuutta: Vanhempien kokemuksia vanhemmuuden tukemisesta päiväkodissa. Metropolia-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/99883>. 24.4.2016.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.
- Karila, K. 2011. Kohtaaminen ja keskustelu vanhempien kanssa. Teoksessa Nummenmaa, A R. & Karila, K. 2011. Amatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy, 61–79.
- Kekkonen, M. 2014. Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 259–267.
- Keskinen, S. 2000. Stressin säätelyä kouluttautumalla ja muutoksiin valmistautumalla. Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. 2000. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Tampere: Tammer-Paino Oy, 154–171.
- Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.). 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.). 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy, 73–104.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.
- Laru, S., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Perhe osana varhaiskasvatusta. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.). 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Fram Oy, 47–63.

- Lastentarhanopettajan ammattieettinen ohjeisto. 1982. Lastentarhanopettajaliiton julkaisusarja n:o 3.
- Lastentarhanopettajan ammattietiikka. 2004. Lastentarhanopettajaliitto. Helsinki. Teoksessa Rouvinen, R. 2007. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. "Tässä työssä yhdistyy kaikki" Lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 30–32.
- Laukkanen, O., Lih, S. & Salpakivi, P. 1979. Perhe, varhaiskasvatus ja päivähoito. Helsinki: Otava. Teoksessa Rouvinen, R. 2007. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja. "Tässä työssä yhdistyy kaikki" Lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Joensuu: Joensuun yliopistopaino, 35–42.
- Liukku, M. 2009. Vanhemmuuden tukeminen päivähoidossa. Diakonia ammattikorkeakoulu.
<https://www.theseus.fi/handle/10024/5072>. 24.4.2016.
- Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa - perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja kasvun tukeminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy, 106–124.
- Monto, E. & Simojoki-Tavi, H. 2005. Perhetyö ja puheeksiottaminen päivähoidossa. Kontulan varhaisen tuen hankkeen loppuraportti. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2005:7.
<http://docplayer.fi/7804351-Perhetyo-ja-puheeksiottaminen-paivahoidossa.html>. 6.3.2016.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Nummenmaa, A R. 2011. Ammatillisen keskustelun olemus. Teoksessa Nummenmaa, A R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy, 22–38.
- Opetushallitus. VASU2017 – varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistaminen.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkin-tojen_perusteet/varhaiskasvatus. 6.4.2016.
- Rantala, A. 2004. Perheen ja päivähoiton yhteistyö lapsen kuntoutussuunnitelman laadinnassa. Teoksessa Kupila, P. (toim.). 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammer-Paino Oy, 93–102.
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Rouvinen, R. 2007. "Tässä työssä yhdistyy kaikki". Lastentarhanopettajat toimijoina päiväkodissa. Kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 119. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Ruutu, S. & Salmimies, R. 2015. Työnohjaajan opas. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Tanneraho, M. 2014. Vanhempien osallisuuden elementtejä suomalaisen varhaiskasvatuksen kontekstissa. Helsingin yliopisto.
<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/144115>. 28.4.2016.
- Tiensuu, J. 2015. Päivähoidon laatutekijöitä 7.
<http://www.kasvunportti.com/index.php/paeivaehoidon-ja-kodin-yhteistyo/5-artikkeli/205-paeivaehoidon-laatutekijoeita-7>. 5.2.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatustaki 580/2015.

Varhaiskasvatustussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatus-suunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. 17.3.2016.

Venäläinen E. 2010. Varhaiskasvatustushenkilöstön työhystinvointi. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.
<https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/21257/Venalainen%20Eila%20Varhaiskasvatuksen%20henkiloston%20tyohystinvointi.pdf?sequence=1>. 21.4.2016.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehittä. Juva: Bookwell Oy.

Tutkimuslupa

LIPERIN KUNTA

Sivistysosasto

Varhaiskasvatuksen johtaja

PÄÄTÖS § 1 / 2016

Tutkimuslupapäätös

16.3.2016

Asia, jota päätös koskee	Tutkimusluvan myöntäminen (Sivistysjohtaja)
Asianosaiset	Varhaiskasvatus Virpi Lappalainen
Selostus asiasta	Virpi Lappalainen opiskelee Karelia-ammattikorkeakoulussa sosionomiksi ja tekee Liperin varhaiskasvatuksessa tutkimuksen lastentarhanopettajien keskuudessa.
Päätös	Virpi Lappalaiselle myönnetään tutkimuslupa Karelia-ammattikorkeakoulu opintoihin liittyvään tutkimukseen "Lastentarhanopettajien tuen tarve perheiden kohtaamisessa päivähoitossa".
Peruste	Hallintosääntö §49 Kunnanjohtaja §2/17.9.2015 Kunnanvaltuusto §33/28.9.2015
Allekirjoitus	 Sirkka Korhonen Varhaiskasvatuksen johtaja
Muutoksenhaku	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen Liperin kunnan sivistyslautakunnalle osoite: Liperin kunta Sivistyslautakunta Koulukuja 1 83100 LIPERI Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Valituskirjelmän ohkeen on liitettävä tämä päätös tiedoksianto- tai saantitodistuksineen. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja tekijän on allekirjoitettava se.
Päätös nähtävillä	Viranhaltijan päätöspöytäkirjat pidetään nähtävillä ao. viranhaltijan toimistossa päätöksentekoviikon seuraavana maanantaina. Päätös on annettu tiedoksi: 16.3.2016

Kyselylomake

Hei!

Opiskelen Karelia-ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Opintoihini kuuluu opinnäytetyö, jonka aiheena on lastentarhanopettajien tuen tarve perheiden kohtaamisessa. Tarkoituksena on koota tietoa Liperin kunnan varhaiskasvatuksessa työskenteleviltä lastentarhanopettajilta. Tutkimukseni tulosten ja opinnäytetyöni uskon jatkossa hyödyttävän lastentarhanopettajia perheiden kohtaamiseen liittyvissä asioissa avun ja tuen saamista ja hakemista.

Pyydän sinua vastaamaan kyselyyn 3.4.2016 mennessä. Kyselyssä esiin tulevat tiedot tulevat vain tutkimuskäyttöön ja kaikki vastaukset käsitellään nimettömästi.

Jos mieleesi tulee jotain kysyttävää, vastaan mielelläni. Parhaiten minuun saat yhteyden sähköpostitse.

Kiitos avustasi opinnäytetyöni tekemisessä!

Virpi Lappalainen

virpi.lappalainen@edu.karelia.fi

1. Mikä olet koulutukseltasi?
  - sosionomi (AMK)
  - lastentarhanopettaja
  - muu:
2. Kuinka kauan olet työskennellyt lastentarhanopettajana päivähoidossa?
  - 0-1 vuotta
  - 2-5 vuotta
  - 6 vuotta tai enemmän
3. Millaiset valmiudet koet itselläsi olevan perheiden kohtaamiseen?
4. Kuvaile 1-2 työssäsi eteen tullutta hankalaa kohtaamistilannetta perheiden kanssa ja kerro lyhyesti miten selvisit niistä?
5. Miten perheiden kohtaamisen haasteet mielestäsi näkyvät päiväkodin arjessa?
6. Millaista apua ja tukea olet saanut esimieheltäsi perheiden kohtaamiseen? Mitä olisit toivonut enemmän?
7. Miten perheiden kohtaamista päivähoidossa voisi jatkossa kehittää?